

2014 bütçesinde vergiler

2014 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI 11 EKİM'DE TBMM'YE SUNULDU. 2014 MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDE 403,2 MİLYAR TL GELİRİN 348,4 MİLYAR TL'Sİ VERGİ GELİRLERİNDEN OLUŞUYOR. VERGİ GELİRLERİNİN YÜZDE 7,1 ARTMASI BEKLENİYOR. GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ GİBİ GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TOPLAM VERGİ GELİRLERİ İÇERİSİNDEKİ PAYI HER YIL OLDUĞU GİBİ YİNE DÜŞÜK VE YÜZDE 29 CİVARINDA. DOLAYLI VERGİLERDEN SADECE KDV VE ÖTV TOPLAM VERGİ GELİRLERİNİN YAKLAŞIK YÜZDE 56'SINI OLUŞTURUYOR.

Mecliste bütçe çalışmaları ekim ayında başlar ve yıl sonuna kadar devam eder. Aralık ayının sonunda bütçe yasası Resmi Gazete'de yayımlanır ve 1 Ocak gününden itibaren uygulanmaya başlar.

2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı da 11 Ekim 2013 tarihinde TBMM'ye sunuldu. 22 Ekim'de ise Maliye Bakanı Mehmet Şimşek tarafından bu tasarıya ilişkin Plan ve Bütçe Komisyonunda bir sunuş konuşması yapıldı. Aynı zamanda basın açıklamaları ile 2014 bütçe tasarısına ilişkin temel bilgiler kamuoyuyla paylaşıldı.

Maliye Bakanı, bütçe sunuş konuşmasında, 2013 yıl sonu itibarıyla bütçe gerçekleşme tahminleri ile 2014 yılı bütçe büyüklükleri, dünya ve Türkiye ekonomisine ilişkin değerlendirmeler ve beklentiler ile vergi mevzuatında yapılan ve yapılması planlanan değişiklikler hakkında ayrıntılı açıklamalar yaptı.

Konuşma metninde 2014 bütçesinin bir seçim bütçesi olmadığı ve mali disipline devam edileceği özellikle vurgulanıyor. 2014 bütçe rakamlarının, özellikle bütçe giderlerindeki artış oranının da bunu gösterdiği ifade ediliyor. Bu hafta, Sayın Bakanın bütçe sunuş konuşması ve basın açıklamaları çerçevesinde, Türkiye ve dünya ekonomisindeki gelişmeler ile 2014 yılı bütçesindeki gelir ve gider kalemleri hakkında bilgi verildikten sonra, vergi gelirleri için öngörülen artışlar değerlendirilecektir.

BÜYÜME

Maliye Bakanı, bütçe sunuş konuşmasına, dünya ve Türkiye ekonomisinin görünümü ile ilgili değerlendirmelerle başlıyor. Büyüme konusunda IMF'nin son tahminlerine yer veriyor. Buna göre küresel büyümenin 2013 ve 2014 yıllarında sırasıyla yüzde 2,9 ve yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

Ekonomik büyüklükler

	2013 bütçe	2013 gerçekleşme tahmini	2014 Bütçe
GSYİH (Milyar TL)	1.571	1.559	1.719
Büyüme oranı (%)	4,0	3,6	4,0
Deflatör (%)	5,3	6,3	6,0
TÜFE yıl sonu (%)	5,3	6,8	5,3
İhracat (Milyar \$)	158,0	153,5	166,5
İthalat (Milyar \$)	253,0	251,5	262,0

Türkiye ekonomisinin ise 2013 yılında yüzde 3,6 oranında büyümesi öngörülüyor. Bu oran geçen yıl Orta Vadeli Program'da (OVP) öngörülen yüzde 4'ün bir miktar altında. Büyümenin 2014 yılında yüzde 4, 2015 ve 2016 yıllarında ise yüzde 5 olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

Bütçe sunuş konuşmasında, 2014 yılı merkezi yönetim bütçesinin hazırlanmasında baz alınan makroekonomik veriler ile 2013 yıl sonu gerçekleşme tahminleri açıklandı. Yukarıdaki özet tabloda, bu göstergelerin 2013 bütçesinin hazırlandığı sırada öngörü-

len tutar ve oranlarla karşılaştırılmasına yer veriliyor.

İŞSİZLİK VE ENFLASYON

Maliye Bakanı, konuşmasında, küresel kriz sonrasında ülkemizde yaşanan güçlü toparlanma ve işsizlikle mücadele kapsamında uygulamaya konulan düzenlemeler sayesinde Mart 2009'dan bu yana 4,7 milyon kişiye ilave istihdam sağlandığını belirtiyor. İşsizlik oranının da yıl sonunda yüzde 9,5 olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

Eylül ayı itibarıyla yüzde 7,9 olarak gerçekleşen tüketici enflasyonunun ise 2013 sonunda yüzde 6,8 olması bekleniyor. Geçen yıl bu zamanlarda bütçe ile ilgili basın toplantısında 2013 enflasyonunun yüzde 5,3 olarak hedeflendiği açıklanmıştı. 2014'te ise enflasyonun yüzde 5,3 olacağı tahmin ediliyor. OVP'de 2015 ve 2016 yıllarında yüzde 5 olacağı öngörülüyor.

BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİ

Bütçe sunuş konuşmasında, 2013 yılı merkezi yönetim bütçesi yıl sonu gerçekleşme tahminleri ile 2014 yılı bütçe büyüklükleri açıklandı. Bu tutarlar yan sayfadaki tabloda 2013 bütçe rakamları ile karşılaştırmalı olarak yer alıyor. Bu tablodan, 2013 yıl sonu gerçekleşme tahminlerine göre 2014 yılında bütçe giderlerinin yüzde 7,3, bütçe gelirlerinin yüzde 4,1, gelirler içerisinde en

büyük paya sahip olan vergi gelirlerinin ise yüzde 7,1 oranında artacağı anlaşılıyor.

EĞİTİM VE SAĞLIK ÖNDE

2014 bütçesinin harcama kalemleri içerisinde ilk sırayı eğitim alıyor. 2014 yılında eğitime ayrılan kaynak bir önceki yılın bütçesine göre yüzde 15,4 oranında artırılarak, 78,5 milyar TL'ye çıkıyor. Bu tutar toplam bütçe gelirlerinin yaklaşık yüzde 18'ine, vergi gelirlerinin ise yüzde 22,5'ine tekkabül ediyor.

2014 bütçesinde eğitimden sonra gelen en büyük harcama kalemi ise sağlık. 2014 yılında kamu sağlık giderleri için ayrılan toplam kaynağın önceki yıla göre yüzde 11 oranında artarak yaklaşık 75 milyar TL'ye çıkması bekleniyor.

VERGİLER

2014 merkezi yönetim bütçesinde toplam 403,2 milyar TL tutarındaki gelirin, 348,4 milyar TL'si vergi gelirlerinden, 54,8 milyar TL'si ise vergi dışı gelirlerden oluşuyor.

Bütçe sunuş konuşmasında, vergi türleri itibarıyla 2013 bütçe yıl sonu gerçekleşme tahminleri ile 2014 bütçe rakamları açıklandı. Bu tutarlar yandaki tabloda 2013 bütçe rakamları ile karşılaştırılmalı olarak yer alıyor.

VERGİ ARTIŞI

Yandaki tablodan 2014 yılında toplamda vergi gelirlerinin yüzde 7,1 oranında artacağı anlaşılıyor. İlk akla gelen soru, bu artışın kaynağının ne olduğu ya da yeni vergi artışları olup olmadığı. Sadece tablodaki rakamlara bakıp bu soruya cevap verebilmek oldukça zor.

Vergi çeşitleri ve artış ilkelerine değinerek bu sorunun cevabını bulmaya çalışalım. Bazı vergiler nispi (oransal) olarak hesaplanıyor. Bunlara örnek olarak gelir üzerinden alınan vergiler (gelir ve kurumlar vergisi) ile katma değer vergisi ve BSMV'yi verebiliriz. Özel tü-

retim vergisi, harçlar ve damga vergileri de bazı durumlarda oransal olarak hesaplanabiliyor.

Bu vergilerdeki artış ancak, yasa veya Bakanlar Kurulu kararı ile vergi oranlarının artırılması suretiyle gerçekleştirilebiliyor.

Oran artışı dışında; kayıt dışı ekonomiyetkin mücadele ve verginin tabana yayılmasının sağlanması suretiyle de bu vergi gelirlerinde artış sağlanması mümkün.

Merkezi yönetim bütçesi (Milyar TL)

	2013 bütçe	2013 gerçekleşme tahmini	2014 Bütçe
Bütçe Giderleri	404,0	406,6	436,3
Bütçe Gelirleri	370,1	387,2	403,2
Vergi Gelirleri	317,9	325,1	348,4
Bütçe Açığı	33,9	19,4	33,2
Faiz Dışı Fazla	19,1	31,1	18,8

Vergi gelirleri (Milyar TL)

Vergi türü	2013 bütçe	2013 gerçekleşme tahmini	2014 Bütçe
Gelir vergisi	62,7	63,0	70,8
Kurumlar vergisi	29,2	29,0	31,1
Dâhilde alınan KDV	36,4	38,0	39,6
İthalde alınan KDV	61,2	61,0	64,8
Özel tüketim vergisi	83,1	87,0	89,4
BSMV	6,3	6,0	7,0
Harçlar	11,3	13,0	15,0
Damga vergisi	8,1	9,0	10,0
Motorlu taşıtlar vergisi	7,5	8,0	9,0
Diğer vergiler	12,1	11,0	12,0
TOPLAM	317,9	325,0	348,4

MAKTU VERGİLERDE ARTIŞ

Maktu (tutarsal) vergiler, kural olarak her yıl yeniden değerlendirilmesinde artıyor. Örneğin 2014 yılında alınacak motorlu taşıt vergileri, maktu harçlar ve damga vergileri ile maktu özel tüketim vergileri (ÖTV) bu oranda artacak. Yeniden değerlendirilmesinde de ekimden ekime üretici fiyatları endeksinde (ÜFE) meydana gelen ortalama artış olarak tanımlayabiliriz. Dolayısıyla bu oran ancak kasım ayı başında açıklanacak olan ekim enflasyon oranına göre hesaplanabiliyor.

YENİDEN DEĞERLEME ORANI

Bu yazıyı hazırladığımız tarihte ekim ayı enflasyonu açıklanmamış olduğundan, kesin olarak 2013 yeniden değerlendirilme oranını söyleyemiyoruz. Ama yine de bu tahminde bulunmamıza engel değil. Bakalım yaklaşık bir tahminde bulunabilecek miyiz?

Geçen yıl ekim ayında ÜFE yüzde 0,17 oranında artmıştı. 2013 Ekim'de de aynı oranda artacağını varsayarsak, ekimden ekime on iki aylık ortalamalara göre enflasyon oranı yüzde 3,88 olarak hesaplanıyor. Yani 2013 yılı yeniden değerlendirilme oranının üç aşağı beş yukarı yüzde 3,88 olacağını söylemek sanırız yanlış olmayacaktır.

Bu tahmine göre, 2014 yılında uygulanacak olan maktu (tutarsal) vergilerin, genel olarak yüzde 3,88 civarında artacağı söylenebilir. Ancak Bakanlar Kurulunun yeni bir artış oranı belirleme yetkisinin olduğu da unutulmalı. Nitekim geçtiğimiz yıllarda bu yetki kullanılarak maktu ve bazı nispi vergiler yeniden değerlendirilmesinde oranından daha yüksek oranda artırılmıştı.

Diğer taraftan bu yetki kullanılmadan da, ekonomik gelişmeye paralel olarak işlem miktarlarındaki artışın, maktu veya nispi olarak alınan işlem vergilerindeki artışın beraberinde getireceği unutulmamalıdır.

VERGİ ADALETİ

Gelir ve Kurumlar Vergisi gibi gelir üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı her yıl olduğu gibi bu bütçede de oldukça düşük. Oranı yüzde 29 civarında. 2013 bütçesinde de aynıydı.

Dolaylı vergilerden sadece KDV ve ÖTV toplam vergi gelirlerinin yaklaşık yüzde 56'sını oluşturuyor. Bu tablonun tersine çevrilebilmesinin, yani gelir üzerinden alınan vergilerin bütçe içerisindeki payın artırılmasının yolunun, kayıt dışı ekonomiyetkin mücadeleden geçtiğinin unutulmaması gerekiyor.